

DE TOTSTANDKOMING VAN SOCIAAL BELEID IN KENIA: ONTWIKKELINGSHULP, ETNICITEIT EN DE STRIJD OM DE MIDDELEN

Sinds de onafhankelijkheid stelt de Keniaanse overheid dat het principe van gelijke rechten een belangrijk onderdeel vormt van het project van staatsvorming. Tegelijkertijd verschillen de diverse etnische groeperingen binnen de Keniaanse bevolking in economisch en politiek opzicht van elkaar en komen overheidsmiddelen vooral ten goede aan de gemeenschappen die het dichtst bij de heersende elite staan. Aan het begin van de 21^e eeuw vonden er belangrijke politieke gebeurtenissen plaats en leek er iets gedaan te worden aan deze ongelijkheid. In dit proefschrift wordt de aard van de relatie tussen de staat en de maatschappij in Kenia gezien door de prisma's van twee vormen van sociaal beleid: gratis basisonderwijs en preventie en zorg op het gebied van hiv/aids. Het onderzoek richt zich op de periode tussen 2000 en 2010.

De onderzoeksvragen van dit proefschrift zijn:

- Welke rol hebben het vaststellen van sociaal beleid in de besluitvormingsarena's en ontwikkelingshulp gespeeld bij de configuratie van de huidige staat Kenia?
- Hoe hebben etnische factoren en de lokale herverdeling van middelen de onderhandelingen vormgegeven binnen de implementatie-arena's?

Deze vragen waren het onderwerp van een kwalitatief onderzoek. Gedurende 11 maanden (van augustus 2008 tot juli 2009) is veldwerk gedaan waarbij secundaire gegevens verzameld zijn en onderzoek verricht is door middel van diepte-interviews en participerende observatie. Op grond van deze gegevens zijn de verhoudingen tussen actoren geanalyseerd en is onderzocht hoe deze verhoudingen hebben geleid tot bepaalde politieke configuraties en sociaal-institutionele arrangementen. In dit onderzoek wordt betoogd dat de politieke strijd om de middelen in Kenia, in combinatie met door donoren ingezette hervormingen, geleid heeft tot de uitholling van sociale voorzieningen van overheidswege. Hierdoor zijn andere, op etniciteit gebaseerde manieren van herverdeling versterkt.

Uit het empirisch onderzoek blijkt dat betrokkenheid van donoren tegenstrijdige aspecten van de onafhankelijkheid belicht. Enerzijds verweven nationale en transnationale actoren in de sociale sector aannamen van donoren met deze twee beleidsprocessen, waarbij vragen rijzen over de legitimiteit van de beleidsomgeving. Anderzijds is de implementatie van het beleid nauw verbonden met lokale patrimoniale verhoudingen en wijdverbreide corruptie. Het gevolg hiervan is dat het implementatieproces zowel nationalisme als ethnocentrisme versterkt. In tegenstelling tot aannamen van donoren over nationale eenheid en algehele sociale bescherming duiden deze voorlopige gegevens erop dat het sociaal beleid in Kenia deel uitmaakt van een politieke machinerie die zowel zelfbehoud van de heersende elite als etnische versplintering cultiveert. In deze context is de invloed van sociaal beleid op het bestrijden van ongelijkheid beperkt aangezien de bevolking begrijpt dat er naast sociale voorzieningen andere mechanismen zijn die voor herverdeling zorgen, namelijk op etniciteit gebaseerde toewijzingen, begunstiging en corruptie. Hiermee behoort dit onderzoek tot de literatuur die de Afrikaanse staat beschouwt als een onbepaald proces waarin nooit één actor de exclusieve heerschappij heeft, maar waarin verschillende groepen actoren die strijden om de institutionalisering van machtsverhoudingen de heerschappij voeren.